

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

ВЧЕНІ ЗАПИСКИ

КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Збірник наукових праць
Випуск 3**

Дніпро НМетАУ 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

ВЧЕНІ ЗАПИСКИ

**КАФЕДРИ
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 3

Затверджено Вченою Радою НМетАУ
Протокол № 5 від 28.04.2021

Дніпро НМетАУ 2021

*Затверджено Вченою радою Національної Металургійної академії України:
протокол № 5 від 28.04.2021.*

В 90 Вчені записки кафедри документознавства та інформаційної діяльності (КДІД) НМетАУ: зб. наук. праць. Вип. 3 / ред. кол.: О. В. Михайлюк (голова ред. кол.) та ін. – Д.: НМетАУ, 2021. – 180 с.

Досліджено питання документознавства, інформаційної діяльності та керування персоналом підприємства в історико-культурному та соціально-комунікативному контекстах, вивчено роботу архівних, бібліотечних, інформаційних тощо установ. Збірник побудовано на матеріалах роботи кафедр гуманітарного факультету НМетАУ.

Для документознавців-фахівців, викладачів вищих, середніх спеціальних навчальних закладів, аспірантів та студентів-документознавців.

Редакційна колегія:

д-р іст. наук, проф. **О. В. Михайлюк**

(голова редакційної колегії),

канд. тех. наук **О. В. Іващенко**

канд. філол. наук, доц. **К. А. Прокоф'єва**

(заступник голови редакційної колегії, відповідальний секретар),

канд. пед. наук **О. М. Решетілова,**

Рецензенти:

д-р іст. наук, проф. **Є. І. Бородін**

(перший заступник директора

ДРІДУ НАДУ при Президентіві України),

д-р філос. н., доц. **О. Є. Висоцька**

(завідувач кафедри філософії

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР)

ЗМІСТ

СТАТТІ

О. П. Лучанінова

**ЧЕТВЕРТИЙ ВИМІР ОСВІТНЬО-ВИХОВНИХ ПАРАДИГМ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ6**

Н. Г. Мосюкова

**ПОЛЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА КАТЕРИНОСЛАВА
(ДНІПРОПЕТРОВСЬКА) В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКИ КОРЕНІЗАЦІЇ11**

О. М. Решетілова, А. В. Трофимчук

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПАБЛІК РИЛЕЙШІЗ
В ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ19**

К. А. Прокоф'єва

**СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ТВОРЧОСТІ О.М. ОСТРОВСЬКОГО-
ДРАМАТУРГА У КОНТЕКСТІ ОПАНУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ ФАХУ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА,
БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»
(бакалаврський та магістерський рівні)25**

О. М. Решетілова, О. В. Мішина

**ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ
БІБЛІОТЕЧНИХ ПОСЛУГ35**

К. А. Прокоф'єва, Т. Е. Галушко

**ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ З ІСТОРИЧНОЇ
МЕТРОЛОГІЇ НА ТЛІ ПИТАНЬ СУЧАСНОГО
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА43**

О. М. Решетілова, І. М. Білецька

**ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
БЕЗПЕКИ48**

А. В. Савич

**ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ГУМАНИТАРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ
СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА56**

Г. А. Коцюбовська

ПРИЄДНУВАЛЬНА ФУНКЦІЯ СПОЛУЧНИКА *АЛЕ*61

А. М. Жорняк

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ
У СУСПІЛЬСТВО66**

С. Ш. Айтов ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНІ УСТАНОВКИ РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ	72
І. М. Безена ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ ВЧИТЕЛЯ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОСЯГНЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РЕЗУЛЬТАТУ	83
Н. П. Іванова, О. С. Киченко ПАРОДІЯ ЯК ПРИЙОМ (аспект інтертекстуальності)	88
Ю. С. Якубенко ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ ГАМЛЕТА В РОМАНІ А. МЕРДОК «ЧОРНИЙ ПРИНЦ»	91
М. В. Бурла ОБРАЗ ДЕТЕКТИВА-АМАТОРА У ТВОРЧОСТІ А. КОНАН-ДОЙЛЯ	97
А. В. Михайлюк ЗНАК И ТЕКСТ: ВЗАИМОСВЯЗЬ, ВЗАИМООБУСЛОВЛЕННОСТЬ, ВЗАИМООБРАТИМОСТЬ	104
М. І. Недошівіна РЕКЛАМА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ БІБЛІОТЕКИ	109
В. И. Палагута ВОЗМОЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЕДИНОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В УКРАИНСКОМ ОБЩЕСТВЕ: МИФ ИЛИ РЕАЛЬНОСТЬ	116
 ТЕЗИ, ПОВІДОМЛЕННЯ	
К. А. Прокоф'єва, Р. В. Кожанов ГЕНЕЗА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ЯК НАУКИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	129
О. М. Решетілова, О. Р. Козар ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ.....	132
В. Б. Остапчук ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ФОНДІВ ОСОБОВОГО ПОХОДЖЕННЯ	135

УДК 004.738:930.53+37

К. А. Прокоф'єва, Р. В. Кожанов

(Дніпро)

ГЕНЕЗА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ЯК НАУКИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Розглядається виникнення й початковий етап розвитку науки про документ та закладання принципів професійної підготовки фахівців у цій галузі.

Ключові слова: документознавство, наука, освіта, фахівець, фахівець-документознавець.

An origin and initial stage of development of science dealing with are examined document and gobbing of principles of professional preparation of specialists in this industry.

Keywords: scientific discipline of documentation, science, education, specialist, a specialist is on documents.

Починаючи з середини XIX століття, спричинений зростанням національної самосвідомості в країнах Європи, відбувається значний підйом інтересу до історичних досліджень: підвищена увага до історичних творів як таких, з одного боку, і необхідність звернення до нових комплексів історичних документів – з іншого. Відповідно актуалізувалася й проблема спеціальної фахової підготовки для здійснення таких досліджень. Університетська освіта загального типу виявилася відверто недостатньою для цього.

Побіжно ця проблема постала як практична архівна. Насамперед вона була усвідомлена у Франції. Тут в результаті найбільшої в новочасній історії події – Великої французької революції (1789-92) відбулися зміни всієї політичної системи, зокрема адміністративного апарату та державних установ. Оскільки старі державні установи перестали існувати, тим самим виникли водночас можливість та необхідність збирання, зберігання, використання їх документів. Йшлося про архіви політичної системи, влади й адміністрації старого режиму, про документи політичних, адміністративних, релігійних установ всієї французької нації. Тоді ж з'ясувалася й нова

потреба – надання архівних документів – як надбання нації – в розпорядження громадян.

Історична освіта не могла вирішувати подібні завдання, постало питання про формування фахівця нового типу. У 1821 році в Парижі була створена Школа хартій. Її метою була підготовка архівістів і бібліотекарів – фахівців для роботи з величезним масивом документів історії середньовічної Франції. Саме тут в той час почали викладати палеографію, дипломатику, інші історичні дисципліни, що вважалися допоміжними, які дозволяли вести дослідницьку роботу з документами середньовічної епохи. З 1846 року кадри французьких архівістів формувалися переважно із випускників Школи хартій, з 1850 року це стало обов’язковим.

Слідом за Школою хартій подібні вищі школи створювалися в інших країнах Західної Європи. Зокрема в 1854 році у Відні німецький історик і ерудит Т. фон Зіккель (1826-1908) заснував Інститут австрійських історичних досліджень. Т. Зіккель провів кілька років у Парижі, навчаючись в Школі хартій. У створеному ним інституті особливо широко розвивалися дипломатика, палеографія та інші історичні дисципліни, пов’язані з критикою джерел. У 1856 році в Мадриді відкрилася Школа дипломатики під егідою Академії історії, в 1857 році – Школа палеографії та дипломатики у Флоренції під керівництвом Ф. Бонаїні (1806-1874), італійського ерудита і архівіста.

Керовані істориками-архівістами, в більшості своїй медієвістами, архіви ставали дослідницькими центрами історичної науки. Так, Ф. Бонаїні реформував архіви Тоскани і сховища державних архівів у Флоренції, Пізі, Сієнні, Луккі, бельгійський історик і архівіст Л.П. Гашар (1800-1885) – архіви Бельгії, англійський історик і архівіст Ф. Палграф (1788-1861) – архіви Великобританії. Це покоління вчених створило найцінніші описи великих за обсягом архівних фондів, чим відкрило можливості публікації документів, найбільш важливих для історії своїх країн. До того ж державні діячі того часу зрозуміли політичне значення публікацій джерел: їх роль у формуванні образу країни як серед її громадян, так і в європейському світі.

Становлення національних держав, розвиток ідей юридичних і цивільних прав особистості, зростання самосвідомості сформували новий підхід до документа, що на очах суспільства перетворювався на втілення

пам'яті історії. Провідні державні діячі, дбаючи про ідеї національної самоідентифікації, пов'язують з цим дбайливе, зацікавлене й професійне ставлення до історичних документів.

Все це дозволяє по-іншому подивитися на те, чим є архівознавча та джерелознавча освіта, відмінна від історичної університетської в традиційному сенсі. Зазвичай головний акцент робиться на знанні методів роботи з джерелами: палеографії, дипломатики, археографії, історичної метрології тощо. Отже створення Школи хартій у Франції, грандіозна суспільно-наукова ініціатива видання фундаментальної серії історичних документів («Пам'яток історії Німеччини, 500-1500» *Monumenta Germaniae Historica* (лат., скорочено MGH) з 1826 р.), діяльність російських просвітителів-меценатів (особливий тип інтелектуалів – зберігачів національної історичної традиції – «архівних юнаків» пушкінської доби) заклали основи концепції діяльності архівіста як фахівця найвищої кваліфікації, майстерного дослідника історичних текстів.

Однак те, що у першій половині XIX століття було головною професійною ознакою та предметом гордості професіонала-архівіста, історика, текстолога, в умовах кінця XIX – початку XX століть стало сприйматися критично. У центрі уваги такого типу фахівця перебувала країнознавча, вузькоспеціалізована модель. Орієнтованість на фундаментальне вивчення традиційних установ та їх ділових матеріалів або актових джерел висувала вимоги до вузькоспеціальних, тісно пов'язаних з конкретним комплексом документації допоміжних історичних методик.

Історик-країнознавець, архівіст, дипломатист-текстолог, що знаються на конкретній проблематиці, не завжди в змозі піднятися до теоретичного осмислення професійних методик. Фахівець даного типу відчував великі труднощі, коли перехід від країнознавчої тематики до глобальних узагальнень опинявся за необхідне. Такий спеціаліст не готовий до теоретичного узагальнення накопиченого емпіричного досвіду. Про їхнє ставлення до історичного пізнання Л. Февр (1878-1956) писав: «Історія – це історія – така була відправна точка для її визначення» [2, с.11]. Неготовність до осмислення власної дослідницької практики поставила такого фахівця в критичну ситуацію.

«Нове століття, – писав про цю ситуацію в історичній науці А. Тойнбі, – окреслив своє поле дослідження, необмежене рамками однієї національності, і вчені змушені будуть пристосувати свій метод до інтелектуальних операцій ширшого масштабу» [1, с.20]. Становлення методології історії та відокремлення методів історичного дослідження від документознавчих як особливого предмета професійної освіти стало, починаючи з ХХ століття, характерною тенденцією формування нового професійного менталітету.

Бібліографія

1. Тойнби А.Дж. Постигание истории: пер. с англ.: [Текст] / А. Дж. Тойнби. – М., 1991.
2. Февр Л. Бои за историю: пер. с франц.: [Текст] / Люсьен Февр. – М., 1991.

УДК 007.316:77

О. М. Решетілова, О. Р. Козар

(Дніпро)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Розглядається роль та місце інформаційної поведінки особистості у формуванні інформаційної культури, аналізується рівень впливу інформаційної культури на інформаційний простір.

Ключові слова: інформаційна культура особистості, інформаційний простір, інформаційна поведінка.

The role and place of information behavior of the individual in the formation of information culture is considered, the level of influence of information culture on the information space is analyzed.

Keywords: information culture of personality, information space, information behavior.

В умовах існування й розвитку глобального інформаційного простору, неймовірної насиченості інформацією та змін, які вимагають від особистості швидко отримувати, вивчати, аналізувати й використовувати велику кількість інформаційного матеріалу, дедалі актуальнішою стає проблема інформаційної культури.

Інформаційна культура особистості – одна зі складових загальної культури людини, сукупність інформаційного світогляду та системи знань і умінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність за

Наукове видання

ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
кафедри документознавства та інформаційної діяльності
(КДІД)
НМетАУ
Збірник наукових праць

Випуск 3

Підписано до друку 31.05.2021. Формат 60х84 1/16. Папір друк. Друк
плоский.

Облік.-вид. арк. 10,41. Умов. друк. арк. 10,34. Замовлення № 67

Національна металургійна академія України
49005, м. Дніпро, пр. Гагаріна, 4

Кафедра документознавства та інформаційної діяльності НМетАУ